

Evaluatie doorwerking herindeling Dijk en Waard

Onze visie op de onderzoeksproblematiek (subgunningscriterium 2)

Sinds 1 januari 2022 vormen de voormalige gemeenten Heerhugowaard en Langedijk gezamenlijk de nieuwe gemeente Dijk en Waard. Een gemeente die bestaat uit 16 kernen, waaronder Sint Pancras en Koedijk. In deze twee dorpen deed de herindeling veel stof opwaaien en spraken inwoners uit liever toegevoegd te worden aan de gemeente Alkmaar. De bezwaren waren gericht op de verbondenheid van de twee dorpen met Alkmaar, de zorgen over het behoud van de unieke karakters van deze dorpen en de wijze waarop in de jaren voor de herindeling vorm was gegeven aan gemeentelijke dienstverlening. Met het dorps- en kernenbeleid en 'grenzeloos besturen' heeft de overheid tegemoet willen komen aan de zorgen van inwoners. Bij de behandeling van het wetsvoorstel tot de herindeling is in de Tweede Kamer niettemin een motie van lid Snoeren c.s. aangenomen. Deze riep ertoe op om de provincie Noord-Holland te verzoeken om na voltooiing van het herindelingsproces met de gemeente Dijk en Waard, de gemeente Alkmaar en de inwoners van Sint Pancras en Koedijk "te evalueren en te verkennen of voor de twee dorpen een grenscorrectie met de gemeente Alkmaar een duurzame oplossing is". Daar werd mee bedoeld: een oplossing voor het ongenoegen van inwoners.¹ De provincie Noord-Holland heeft gehoor gegeven aan de motie en heeft samen met de gemeente Dijk en Waard een plan van aanpak opgesteld. Dit voorstel geeft daar verdere uitwerking aan.

Doelstelling evaluatie en beoogd resultaat

De doelstelling en het beoogd resultaat van dit onderzoek is zoals u aangeeft tweeledig. Het is gericht op zowel het in beeld brengen van de huidige situatie via een evaluatie, als het vooruitkijken naar de toekomst middels een verkenning.

Het **evaluatieve deel** van dit onderzoek heeft tot doel om te duiden 'of de herindeling van Langedijk en Heerhugowaard tot Dijk en Waard heeft geleid tot een gemeente waarbij overheidsnabijheid, de betrokkenheid van inwoners, dorps- en kernenbeleid op een goede wijze met een menselijke maat is vormgegeven, met name ten aanzien van Sint Pancras en Koedijk'. Deze doelstelling betekent dat de overige doelen van de herindeling, waaronder meer slagkracht voor de gemeente, buiten beschouwing blijven. Daarnaast maakt het bevragen van de inwoners van de overige 14 kernen geen onderdeel uit van de evaluatie.

De resultaten van de evaluatie vormen het startpunt voor het tweede deel van het onderzoek: een **verkenning** met een reflectie op de vraag of

een grenscorrectie voor de dorpen Sint Pancras en Koedijk naar de gemeente Alkmaar een duurzame oplossing is. Daarnaast beoogt u **lessen te trekken** voor het beleid van de gemeente Dijk en Waard als geheel. In onze optiek geldt het trekken van lessen ook voor Sint Pancras en Koedijk. Een eventuele grenscorrectie is één van de mogelijke alternatieven om te overwegen – en een die gegeven de motie Snoeren c.s. bijzondere aandacht krijgt – maar afhankelijk van de evaluatieresultaten zijn wellicht ook andere alternatieven denkbaar en passend(er).

Al met al dienen de evaluatie en verkenning de gemeenteraad van Dijk en Waard de benodigde informatie te verschaffen om een goede afweging te kunnen maken over de toekomst van de gemeente Dijk en Waard en de acties die daarvoor benodigd zijn, in het bijzonder voor de dorpen Sint Pancras en Koedijk.

Onderzoeksvragen

Met inachtneming van deze doelstelling en het beoogde resultaat, formuleren we de volgende centrale onderzoeksvraag voor deze evaluatie:

In hoeverre is overheidsnabijheid, betrokkenheid van inwoners en het dorps- en kernenbeleid in de gemeente Dijk en Waard op een goede wijze met een menselijke maat vormgegeven, in het bijzonder voor de inwoners van Sint Pancras en Koedijk en welke lessen zijn daaruit te trekken voor deze beide dorpen en de gemeente als geheel?

Deze centrale onderzoeksvraag valt uiteen in de volgende deelvragen:

1. Hoe zijn het dorps- en kernenbeleid en het participatiebeleid in de gemeente Dijk en Waard ingericht?
2. Hoe krijgen het dorps- en kernenbeleid en het participatiebeleid van de gemeente Dijk en Waard in de praktijk invulling in de kernen Sint Pancras en Koedijk? Wat wordt er gedaan en met welk resultaat?
3. Hoe wordt de invulling van overheidsnabijheid, het betrekken van inwoners en het dorps- en kernenbeleid door de inwoners van Sint Pancras en Koedijk ervaren? Wat wordt gewaardeerd en wat zijn aandachtspunten?
4. In hoeverre is een grenscorrectie een duurzame oplossing voor het wegnemen van de aandachtspunten van de inwoners van Sint Pancras en Koedijk en voor de gemeente als geheel? Zijn er alternatieven denkbaar?
5. Welke lessen zijn te trekken voor het beleid van de gehele gemeente Dijk en Waard?

¹ Tweede Kamer (11 februari 2021). Plenaire verslag Tweede Kamer, 56e vergadering. Geraadpleegd op 12 januari 2024 via: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/2020-2021/56

Onze visie op het onderzoek

Gegeven de hierboven beschreven en uitgewerkte doelstelling, valt onze visie in twee delen uiteen:

- 1) evalueren van lokale kwaliteit in de kernen en
- 2) participatie met inwoners en andere betrokkenen.

Evalueren van lokale kwaliteit in de kernen

Gemeenten zijn meer dan administratieve eenheden, of zouden dat in ieder geval moeten zijn. Het zijn plaatsen met een eigen identiteit waar inwoners zich mee verbonden voelen. Vanuit het oogpunt dat het gemeentebestuur er is voor zijn inwoners, is de lokale kwaliteit van de gemeente een belangrijk criterium. Eerder onderzoek laat zien dat inwoners lokale kwaliteit definiëren als:

- 1. Responsiviteit:** de mate waarin het gemeentebestuur inwoners in staat stelt opvattingen en oordelen over het beleid te vormen en naar voren te brengen, maar ook de mate waarin het gemeentebestuur deze signalen serieus neemt.
- 2. Buurtgerichtheid:** de mate waarin de gemeente aandacht heeft voor leefbaarheid en veiligheid in de buurt, de buurt bij de aanpak ervan betreft en adequaat reageert als hierover klachten of meldingen zijn.
- 3. Kwaliteit leefomgeving:** de gemeentelijke beleidsprestaties op het gebied van openbare ruimte, zoals de kwaliteit van wegen, pleinen en openbaar groen, de bereikbaarheid van de gemeente en de buurt met de auto, de parkeergelegenheid en (verkeers-)veiligheid.
- 4. Kwaliteit voorzieningen:** de gemeentelijke beleidsprestaties om het algemene voorzieningenniveau te handhaven of te versterken, bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs, cultuur, welzijn, gezondheid en winkelaanbod.²

Bij gemeentelijke beleidsprestaties op het gebied van de leefomgeving en voorzieningen, kan ook worden meegenomen tegen welke kosten deze tot stand komen. Voor inwoners wordt dat concreet in de hoogte van de lokale lasten.

Deze invulling van lokale kwaliteit sluit niet alleen aan bij wat de gemeenten beoogden te bereiken met de fusie, maar ook bij wat in 2019 door I&O Research is voorgelegd aan de inwoners van Sint Pancras en Koedijk om hun mening over de voorgenomen fusie te onderzoeken en de bezwaren die zijn geuit bij het herindelingsadvies.

Het is overigens niet vanzelfsprekend dat inwoners (kort) na een gemeentelijke herindeling deze lokale kwaliteit ook daadwerkelijk ervaren. Dat heeft twee redenen. Evaluaties van gemeentelijke herindelingen

laten allereerst zien dat naast alle voordelen – zoals het verminderen van de kwetsbaarheid van de gemeente, het professionaliseren van de ambtelijke organisatie en het geven van een impuls aan dienstverlening – er ook nadelen zijn, in ieder geval tijdelijk.³ Zo ervaren inwoners een grotere afstand tot de gemeente en het bestuur en vrezen zij dat het eigen karakter van individuele kernen op zijn minst ten dele verloren gaat.⁴ Het voeren van een dorps- en kernenbeleid is een veelbeproefd middel bij gemeentelijke herindelingen tegen deze potentiële nadelen. Zo ook in Dijk en Waard, waarbij het kernenbeleid het de gemeente mogelijk zou moeten maken om voor “iedere kern het eigen karakter te waarborgen door ruimte te bieden en initiatieven te ondersteunen” en “tegelijktijd voor verbinding binnen de nieuwe gemeente” te zorgen (p. 39). Ten tweede is de ervaring dat het enkele jaren duurt voordat het een heringedeelde gemeente lukt om de beoogde doelen te realiseren en ook in Dijk en Waard is de herindeling in zekere zin nog *work in progress*.⁵ Niettemin zou twee jaar na dato op zijn minst enig effect meetbaar moeten zijn.

Uitgangspunten participatieve evaluatie

In uw offerteaanvraag komt naar voren dat zowel in het vaststellen van de definitieve uitvraag aan inwoners als in het uitvoeren van de evaluatie, in het bijzonder de inwoners van Sint Pancras en Koedijk, worden betrokken. Om de participatie op beide onderdelen tot een succes te maken, benutten we de belangrijkste lessen die in evaluaties van participatietrajecten naar voren worden gebracht.

Deze leiden tot de volgende vijf uitgangspunten voor het evaluatieproces:

- 1. Helderheid over doel participatie:** aan de start van de evaluatie scheppen we duidelijkheid voor inwoners over het doel en de aard van hun bijdrage, evenals wanneer het mogelijk is om mee te doen en wat met hun inbreng gedaan zal worden. We stemmen dit vooraf in de begeleidingsgroep af en maken dit expliciet richting inwoners. Zo koppelen we de opbrengsten van het participatieproces aan wat er vervolgens mee zal worden gedaan.
- 2. Onafhankelijke onderzoeksuitvoering:** als onderzoekers hebben we geen belang bij een bepaalde uitkomst van de evaluatie en verkenning. Daarnaast zijn wij als onderzoeksteam volledig verantwoordelijk voor hoe we het onderzoek uitvoeren en daarover rapporteren. Dit markeren we in de communicatie richting inwoners en andere betrokkenen en spreken we formeel af met u als opdrachtgever.
- 3. Borgen diversiteit:** in de uitvoering van de evaluatie is diversiteit een belangrijk criterium. Het gaat dan zowel om de representativiteit van de inwoners die we bereiken als de diversiteit van middelen en

2 Boogers, M. (2013). Hoe beoordelen inwoners hun gemeentebestuur en waar hangt dat oordeel van af? *Bestuurswetenschappen*, 2013(4), pp. 19-40.

3 Fraanje, R. & Herweijer, M. (2013). Innoveren in samenwerking: een alternatief voor herindeling? *Bestuurswetenschappen* 2013(3), pp. 58-76.

4 Onder meer: Berghuis, J. et al (1995). *Effecten van herindeling*. Groningen; Fraanje, R. et al. (2008). *Effecten van gemeentelijke herindelingen: Onderzoek naar twaalf Zuid-Hollandse herindelingen*. Groningen/Utrecht: Rijksuniversiteit Groningen/Berenschot.

5 Zie bijvoorbeeld Berghuis, J. et al. (1995). *Effecten van herindeling*. Groningen

inspraakmogelijkheden. Zo zorgen we dat de kans zo groot mogelijk is dat we ook daadwerkelijk een grote en representatieve verscheidenheid aan mensen en opvattingen bereiken.

4. **Kwalitatief hoge middelen voor participatie:** de middelen die we inzetten om inwoners te betrekken moet hen aanspreken en ervoor zorgen dat de drempel om te participeren zo laag mogelijk is voor een zo groot mogelijke groep mensen.
5. **Transparante rapportage:** in de rapportage zijn we transparant over hetgeen is opgehaald. Het gaat zowel om de positieve punten, als om de zorgen en de weerstand. Alleen een volledig beeld maakt het mogelijk om goede keuzes te maken en de besluitvorming op een juiste manier voor te bereiden.

Deze vijf uitgangspunten werken we uit en passen we toe in onze onderzoeksaanpak en -methoden, zoals beschreven onder subgunningscriterium 1.

Risico's en beheersmaatregelen

Voor dit project voorzien we drie risico's, waarvoor we de volgende beheersmaatregelen willen inzetten:

Risico 1: Evaluatie wordt onderwerp van maatschappelijke strijd en debat

Vragen van bijvoorbeeld de Dorpsraad Sint Pancras over dit onderzoek laten zien dat de herindeling nog steeds tot beroering leidt. Daardoor kan het onderzoek onderhevig worden aan politieke dynamiek, hetgeen de gezaghebbendheid van het onderzoeksproces en de evaluatieresultaten kan aantasten.

- **Beheersmaatregel** – het op verschillende manieren borgen van de onafhankelijkheid van het onderzoek, hetgeen we vooraf en tijdens het proces duidelijk communiceren.
- **Beheersmaatregel** – uitgebreid betrekken van inwoners en hun organisaties bij de evaluatie, om te voorkomen dat (een deel van) de samenleving zich niet herkent in de uitkomsten van de evaluatie. Dat doen we door laagdrempelige communicatie over hoe de evaluatie uitgevoerd gaat worden en door ruimte te bieden aan inwoners en organisaties bij het ontwikkelen van de inwonersconsultatie. Zo wordt de evaluatie een proces voor, door en met inwoners.

Risico 2: Onduidelijkheid over de politieke behandeling van de evaluatieresultaten

Met de resultaten van de evaluatie en verkenning heeft de gemeenteraad van Dijk en Waard de benodigde informatie om een goede afweging te kunnen maken over de toekomst van de gemeente en de acties die daarvoor benodigd zijn, in het bijzonder voor de dorpen Sint Pancras en Koedijk. Hierover en over het vervolgproces mag geen misverstand bestaan, niet bij inwoners noch bij andere betrokkenen.

- **Beheersmaatregel** – over de betrokkenheid van de gemeenteraad van Dijk en Waard en de wijze waarop zij de resultaten van de evaluatie en verkenning zullen bespreken is expliciet onderdeel van het startgesprek.
- **Beheersmaatregel** – vanaf het begin van het onderzoek nemen we inwoners en andere betrokkenen mee in wat er zal gebeuren met de resultaten van de evaluatie en verkenning.

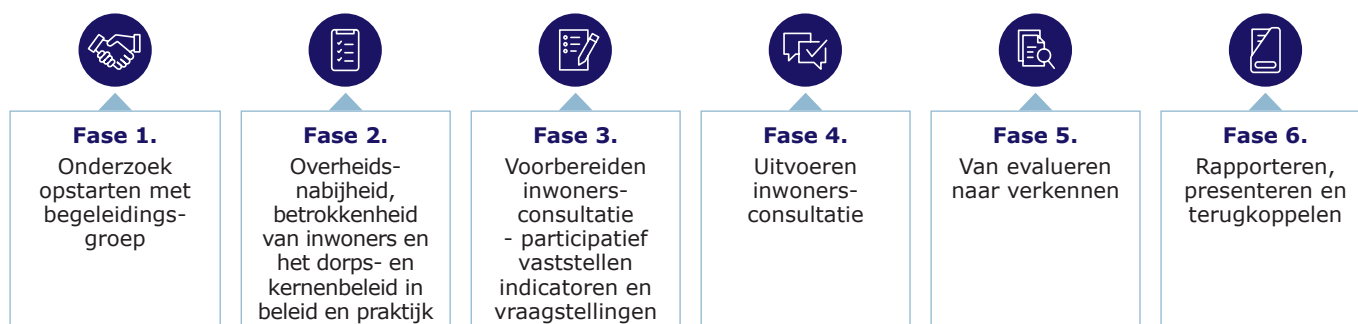
Risico 3: Vertraging in de uitvoering

De planning voor de verschillende onderdelen van de evaluatie en verkenning is strak. Bovendien vinden de onderzoeksactiviteiten deels in de zomerperiode plaats. Dit kan gevolgen hebben voor bijvoorbeeld de beschikbaarheid van personen en de bereikbaarheid van inwoners. Al met al is er weinig ruimte voor vertraging.

- **Beheersmaatregel** – tijdig aankondigen van participatiemomenten richting inwoners. Al bij het informeren van inwoners over de start van de evaluatie en verkenning informeren we hen over de momenten waarop zij kunnen participeren. Zo winnen we tijd.
- **Beheersmaatregel** – afronden onderzoeksactiviteiten met inwonersbetrokkenheid voor de zomerperiode. De zomerperiode benutten we voor de verkenning en reflectie, waarbij er een minder grote afhankelijkheid is van anderen dan het onderzoeksteam.
- **Beheersmaatregel** – voor de verkenning ruimen we extra tijd in om mogelijke afwezigheid van gesprekspartners vanwege vakantie op te vangen.

Onderzoeks aanpak en -methoden & planning (subgunningscriterium 1)

De uitvoering van de evaluatie en verkenning verdelen we onder in een zestal fasen:

1

Fase 1: Onderzoek opstarten met begeleidingsgroep

We schrijven deze offerte op basis van uw offerte-aanvraag. Uiteraard spannen we ons in om de gevraagde stappen zo goed mogelijk te beschrijven. Desondanks zullen er zaken te bespreken en nader uit te werken zijn met de door u ingestelde begeleidingsgroep voor het onderzoek. Daarom beginnen we met een startgesprek.

Startgesprek

In het startgesprek met de begeleidingsgroep staat naast een nadere kennismaking wat ons betreft het volgende op de agenda:

- Vaststelling van de definitieve onderzoeksvragen
- Doorlopen plan van aanpak & planning, inclusief onze visie op de opdracht en wat u hierin aansprak (en wat ook niet)
- Invulling betrokkenheid begeleidingsgroep en vaststellen contactmomenten
- Toegang tot informatie & informatieverzoek
- Inrichting van wederhoor, risico's doornemen

- Verwachtingen over presentatie en terugkoppeling uiteindelijke onderzoeksresultaten
- Communicatie aan betrokkenen (zie hieronder)

Afspraken over communicatie richting betrokkenen

In deze fase organiseren we de informatievoorziening aan de verschillende betrokkenen buiten de begeleidingsgroep. We denken in dit kader allereerst aan de inwoners van Sint-Pancras en Koedijk, evenals de andere inwoners van de gemeente Dijk en Waard. Naast individuele inwoners informeren we maatschappelijke organisaties of groeperingen (zoals de Dorpsraad Sint Pancras) en bestuurlijk betrokkenen. Bij de laatste groep gaat het in ieder geval om de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie van de gemeente Dijk en Waard, evenals om de provincie Noord-Holland en de gemeente Alkmaar. Dit informeren heeft tot doel om iedereen mee te nemen in het onderzoek(sproces) en wanneer zij op welke manier en met welk doel een bijdrage kunnen leveren.

Resultaten:

- Onderlinge werkafspraken en verwachtingen zijn vastgesteld
- Betrokkenen zijn op de hoogte en weten wat te gebeuren staat
- Onderzoeksopzet en -aanpak zijn vastgesteld

Gehanteerde methode: Startbijeenkomst

Periode: Maart-april 2024

Rol begeleidingsgroep:

- Bespreken en vaststellen van de definitieve onderzoeksopzet, informatieverzoek en afspraken over samenwerking begeleidingsgroep en onderzoeksteam
- (Laten) aanleveren benodigde documentatie en contactgegevens voor het plannen van gesprekken (zie fase 2)
- Afhankelijk van gemaakte afspraken een rol in het informeren van externe betrokkenen

2

Fase 2: Overheidsnabijheid, betrokkenheid van inwoners en het dorps- en kernenbeleid in beleid en praktijk

In deze fase maken we inzichtelijk hoe overheidsnabijheid, betrokkenheid van inwoners en het dorps- en kernenbeleid in de gemeente Dijk en Waard beleidsmatig en praktische is ingevuld. Daarnaast bezien we hoe de kwaliteit van de leefomgeving en de kwaliteit van voorzieningen ervoor

staan en zich in de afgelopen twee jaar hebben ontwikkeld. Dit helpt om in de vervolgfases inwoners concreter te bevragen over de lokale kwaliteit die zij ervaren. Hiertoe analyseren we **documenten** en houden we drie **semigestructureerde interviews**.

Documenten centraal in deze fase

- Coalitieakkoord 2022-2026 (reeds in bezit)
- Visie Dorps- en wijkgericht werken
- Participatiebeleid, communicatiebeleid & dienstverleningsconcept
- Uitvoeringsplannen, procesbeschrijvingen dorps- en wijkgericht werken en participatie
- Documentatie over invulling wijks- en dorpsgericht werken in de praktijk, in het bijzonder in Sint Pancras en Koedijk
- Documentatie over invulling grenzeloos besturen en stand van zaken (n.a.v. Thorbecke experiment)
- Gegevens over de kwaliteit van de leefomgeving en de kwaliteit van voorzieningen, in het bijzonder in Sint Pancras en Koedijk.

Interviews centraal in deze fase

- Portefeuillehouder Dorps- en wijkgericht werken
- Ambtelijke sleutelbetrokkenen dorps- en wijkgericht werken
- Ambtelijke sleutelbetrokkenen inwonersparticipatie

Resultaten

- Zicht op ambities en doelen in overheidsnabijheid, betrokkenheid van inwoners en het wijk- en dorpsgericht werken in Dijk en Waard, in het bijzonder in Sint Pancras en Koedijk.
- Zicht op stand van zaken in de uitvoering van overheidsnabijheid, betrokkenheid van inwoners en het wijk- en dorpsgericht werken in Dijk en Waard, in het bijzonder in Sint Pancras en Koedijk.

Rol begeleidingsgroep: N.v.t.

Gehanteerde methode:

- Documentanalyse
- Semigestructureerde interviews (3)

Periode: April 2024

3

Fase 3: Voorbereiden inwonersconsultatie – participatief vaststellen indicatoren en vraagstellingen

Om inwoners van Sint Pancras en Koedijk te betrekken in het verder operationaliseren van de indicatoren voor lokale kwaliteit en het ontwikkelen van de vragen die we zullen voorleggen organiseren we twee werksessies. Eén in Sint Pancras en één in Koedijk. Dit maakt de drempel zo laag mogelijk voor inwoners om deel te nemen en dus de kans zo groot mogelijk dat een brede groep inwoners bereid is om mee te doen. Daarnaast kunnen we in afzonderlijke sessies beter ingaan op de unieke situatie van elk van de beide dorpen.

Werven deelnemers werksessies

We werken met een open uitnodiging en iedereen is welkom om deel te nemen aan de werksessie. Tegelijkertijd is in deze fase niet zozeer de grootste mogelijke hoeveelheid deelnemers het criterium, maar vooral spreiding over inwoners van Sint Pancras en Koedijk. We horen graag zowel van inwoners die zich weten te organiseren en goed weten hoe ze van zich kunnen laten horen, als van de stilere stemmen. We koppelen de uitnodiging aan het communicatiemoment van fase 1, zodat we breed inwoners bereiken. Daarnaast nodigen we gericht betrokkenen uit die al in beeld zijn: de Dorpsraad en klankbordgroep in Sint Pancras als – waar mogelijk – inwoners die een zienswijze hebben ingediend. Om de diversiteit van de deelnemers te monitoren vragen we hen naar hun postcode (zie ook onder fase 4, de Citisensmethode).

Werkwijze werksessies

Tijdens de werksessies staat het volgende op de agenda:

- a) Toelichting op het onderzoek, het doel van de werksessie en wat met de opbrengst wordt gedaan
- b) Reflectie op verschillende aspecten van lokale kwaliteit
- c) Ophalen welke indicatoren op de aspecten van lokale kwaliteit (responsiviteit, buurtgerichtheid, kwaliteit leefomgeving, kwaliteit voorzieningen) belangrijk zijn voor inwoners en waarom
- d) Vertalen van indicatoren naar vraagstellingen en de vereisten daarvoor, inclusief reflectie op de vragen die in 2019 in de inwonersconsultatie zijn voorgelegd
- e) Afronding met schets van de vervolgstappen in het onderzoek en de wijze waarop met de inbreng van deelnemers zal worden omgegaan.

De exacte werkvorm om deze onderwerpen aan de orde te stellen bepalen we op basis van het aantal deelnemers dat zich aanmeldt. Zo waken we ervoor een vorm te kiezen die het beste past om de inbreng van elke deelnemer zo goed mogelijk op tafel te krijgen.

Rol begeleidingsgroep

Ons voorstel is dat de begeleidingsgroep aanwezig is bij de werksessies (die worden voorbereid, voorgezeten en begeleid door de onderzoekers) als toehoorder. Dit geeft de begeleidingsgroep een goed beeld van de sfeer en inhoud van de werksessies. Bovendien is het een manier voor de begeleidingsgroep om hun betrokkenheid bij inwoners te tonen en tegelijkertijd de onafhankelijkheid van het onderzoek in de praktijk zichtbaar te maken.

Vertaling input werksessie naar vragenlijst inwonersconsultatie

Na het ophalen van de inbreng van inwoners, formuleren we als onderzoekers de definitieve indicatoren en vraagstellingen. Deze stemmen we af met de begeleidingsgroep. Richting de deelnemers van de werksessie motiveren we welke keuzes er

gemaakt zijn, door middel van een verslag van de avond, met toevoeging van de vertaling en benutting van opbrengsten in de uiteindelijke vragenlijst. In de werksessie worden deze vervolgstappen expliciet besproken, in het kader van een transparant proces. Vervolgens worden alle inwoners in Sint Pancras en Koedijk betrokken in fase 4.

Resultaten:

- Lokale kennis van inwoners van Sint Pancras en Koedijk benut voor indicatoren en vraagstelling in evaluatie.
- Indicatoren en vraagstellingen zijn vastgesteld.

Rol begeleidingsgroep:

- Aanwezig bij interactieve werksessies
- Afstemmen indicatoren en vraagstellingen na verwerking opbrengst interactieve werksessie

- Afstemmen terugkoppeling en communicatie aan deelnemers werksessies en bredere betrokkenen

Gehanteerde methode:

- Twee interactieve werksessies

Periode: April - juni 2024

4

Fase 4: Uitvoeren evaluatie – inwonersconsultatie

Na het vaststellen van de indicatoren en vraagstellingen halen we de ervaring van inwoners van Sint Pancras en Koedijk in de nieuwe gemeente Dijk en Waard daadwerkelijk op via een vragenlijst.

Vragenlijst

In de vragenlijst vragen we inwoners om hun ervaringen te delen met de gemeente Dijk en Waard waar het gaat om 1) responsiviteit van de gemeente, 2) buurtgerichtheid, 3) kwaliteit leefomgeving en 4) kwaliteit voorzieningen. We vragen inwoners zowel naar aandachts- en zorgpunten, als naar punten waarop waardering bestaat.

Om de vergelijking met de ervaringen in 2019 te vergemakkelijken, sluiten we waar mogelijk aan bij de vraagstelling in het I&O onderzoek. Die vullen we aan met inzichten uit fase 2 en bovenal met inzichten uit de interactieve werksessies (fase 3). Zo waarborgen we dat de vragenlijst het meest actuele relevante beeld geeft van de ervaringen van inwoners van Sint Pancras en Koedijk met de gemeente Dijk en Waard.

Bereiken inwoners & campagne

Het streven is om te komen tot een zo hoog mogelijke en representatieve respons. Die respons is allereerst gebaat bij een zo laag mogelijke drempel voor inwoners om mee te doen aan het onderzoek. We weten dat de meeste inwoners het liefst via een digitale tool meedoen. Het onderzoek is bereikbaar via een open link, die we met een diverse campagne onder de aandacht brengen, afgestemd op de communicatievoorkeuren van de inwoners in Koedijk en Sint Pancras. Inzicht in de voorkeuren

van inwoners hebben we op basis van de Betrokkenheidsprofielen van Citisens (zie kader). Dit leidt tot een mix van offline en online middelen. We sturen alle huishoudens in Koedijk en Sint Pancras een aantrekkelijk opgemaakte ansichtkaart met een uitnodiging mee te doen aan het onderzoek. Online vragen we aandacht voor het onderzoek via Facebook en Instagram, NU.nl en het Noordhollands Dagblad. Om tegemoet te komen aan de minder digitaal vaardige inwoners, is een gratis 0800-nummer beschikbaar waarop zij een papieren versie van de vragenlijst kunnen aanvragen. Ten slotte vragen we ook de gemeente aandacht te vragen voor het onderzoek op haar eigen kanalen, zoals de gemeentepagina in het huis-aan-huisblad.

Het beschikbaar stellen van het onderzoek via een open link maakt de drempel voor deelname zo laag mogelijk. Tegelijkertijd levert deze aanpak een risico op dat inwoners meerdere keren hun mening willen geven. We zetten daarom in op een uitgebreid verificatieproces, waarbij dubbele invullers en oneigenlijk gebruik wordt opgespoord (onder andere door checks op invultijd, postcodes, ip-adressen en een verificatiemail met bevestiging van deelname door alle invullers).

Citisensmethode

Om te bepalen hoe we inwoners het best kunnen betrekken bij de evaluatie, maken we gebruik van de Citisensmethode. Deze methode categoriseert inwoners in acht onderscheidende groepen. Voor iedere groep is een betrokkenheidsprofiel opgesteld. Hierbij hebben we sociaal-demografische kenmerken uit gerenommeerde bronnen gecombineerd met eigen onderzoeksdata over de betrokkenheid van inwoners bij de eigen leefomge-

ving, hun vertrouwen in instituties, participatiegedrag en communicatievoorkeuren. Zo krijgt iedere groep een eigen gezicht. Van Idealistische Globalisten tot Gehaaste Gezinnen. De verschillende profielen zijn landelijk dekkend en letterlijk te lokaliseren doordat Citisens een koppeling maakt met postcodes. Hierdoor is het mogelijk de samenstelling van groepen inwoners waar een overheid mee te maken heeft in bijvoorbeeld verschillende kernen, helder in beeld te krijgen.

Gedurende de looptijd van de inwonersconsultatie monitoren we de respons. Door middel van de betrokkenheidsprofielen houden we in de gaten of de representativiteit is geborgd, of dat er gerichte aanvullende communicatie nodig is om de achterblijvende groepen te bereiken.

Rapporteren

De resultaten van de inwonersconsultatie leggen we vast in een toegankelijke en transparante rapportage. In lijn met de eerder geformuleerde uitgangspunten voor een succesvolle participatieve evaluatie, rapporteren we zowel over wat er wordt gewaardeerd, als waar zorgen over bestaan en weerstand zit. Zo krijgt u een volledig beeld van de ervaring van inwoners in Sint Pancras en Koedijk met de lokale kwaliteit in Dijk en Waard. Naast de inhoudelijke bevindingen besteden we in het rapport ook aandacht aan het onderzoeksproces en de gemaakte keuzes daarin, zodat voor iedereen volstrekt helder is hoe de resultaten tot stand zijn gekomen.

Resultaten:

- Inwonersconsultatie over ervaringen met lokale kwaliteit gemeente Dijk en Waard
- Een zo hoog mogelijke en representatieve respons onder inwoners van Sint Pancras en Koedijk
- Toegankelijke en transparante rapportage met de resultaten van de inwonersconsultatie

Rol begeleidingsgroep:

- Bespreken en toelichten resultaten van de inwonersconsultatie en vooruitkijken naar de verkenning

Gehanteerde methode:

- Digitale inwonersconsultatie, aangevuld met offline mogelijkheden
- Inclusieve en diverse campagne om de inwonersconsultatie onder de aandacht te brengen

Periode: Juni-juli 2024

Fase 5 – Van evalueren naar verkennen

Met het rapporteren van de resultaten van de inwonersconsultatie ronden we het evaluatieve deel van de onderzoeksopdracht af. Hierop volgt het verkennende deel van het onderzoek.

Betrekken gemeente Alkmaar

Om zinvol te kunnen reflecteren op de mate waarin een eventuele grenscorrectie of andere alternatieven een duurzame oplossing zijn, gegeven de uitkomsten

van de inwonersconsultatie, is het zaak om ook meer te weten over de situatie in de gemeente Alkmaar. Hiertoe vragen we **documentatie** op bij Alkmaar en houden we twee semigestructureerde **interviews** om een beeld te krijgen van de invulling van responsiviteit, buurtgerichtheid, kwaliteit van de leefomgeving en de kwaliteit van voorzieningen. Het definitieve informatieverzoek stellen we op als de resultaten van de inwonersconsultatie beschikbaar zijn.

Op te vragen documenten in deze fase

- Het Alkmaars coalitieakkoord 2022-2026 (reeds in bezit)
- Dorpen- en kernenbeleid
- Participatiebeleid
- Documentatie die zicht geeft over invulling dorpen- en kernenbeleid in de praktijk, bijvoorbeeld werking dorpsraden, gebieds- of dorpsagenda's et cetera
- Feitelijke gegevens over de kwaliteit van de leefomgeving en de kwaliteit van voorzieningen

Interviews in deze fase

- Portefeuillehouder Dorpen- en kernenbeleid gemeente Alkmaar
- Ambtelijke sleutelpersonen kernenbeleid

Verkenning

Om te beschouwen in hoeverre het waarschijnlijk is dat een eventuele grenscorrectie met Alkmaar een duurzame oplossing is voor Sint Pancras en Koedijk, welke alternatieven er zijn en welke lessen er voor de gehele gemeente Dijk en Waard zijn te trekken, duiden we de resultaten van de inwonersconsultatie en wegen we verschillende handelingsperspectieven af. Hiertoe staan we

stil bij de ervaringen van inwoners en de achtergrond daarvan, en zetten we deze af tegen de gemeentelijke inzet van Dijk en Waard, de mogelijkheden voor verbetering, de inzet in de gemeente Alkmaar en het feitelijke presteren op de vier indicatoren voor lokale kwaliteit (responsiviteit, buurtgerichtheid, kwaliteit leefomgeving en kwaliteit voorzieningen).

Resultaten:

- Situatie gemeente Alkmaar nader verkend
- Beantwoorden onderzoeksvragen, formuleren van conclusies en lessen voor de toekomst.

Rol begeleidingsgroep:

- Aanleveren relevante contactgegevens gemeente Alkmaar

Gehanteerde methode:

- Documentanalyse
- Semigestructureerde interviews (2)
- Beschouwing en reflectie

Periode: Juli – augustus 2024

Fase 6 – Rapporteren, presenteren en terugkoppelen

De resultaten, inzichten, beoordeling en lessen krijgen hun plek in een onderzoeksrapport, bestaande uit twee onderdelen:

1. Een evaluatie waarin de ervaringen van inwoners van Sint Pancras en Koedijk met de gemeente Dijk en Waard is verwerkt, evenals de opgehaalde informatie over de gemeentelijke inzet en de feitelijke gegevens over de beleidsprestaties van de gemeente.
2. Een verkenning waarin we reflecteren op de vraag of een grenscorrectie van Sint Pancras en Koedijk naar de gemeente Alkmaar een duurzame oplossing is, welke alternatieven er mogelijk zijn en welke andere lessen er te trekken zijn voor de gemeente Dijk en Waard als geheel.

We hechten belang aan een goed leesbaar en toegankelijk onderzoeksrapport, niet alleen voor de politiek-bestuurlijk betrokkenen maar ook voor de inwoners van Dijk en Waard. Hier zullen

we tijdens het schrijven dan ook bijzondere aandacht voor hebben.

Een conceptversie van het onderzoeksrapport bestaande uit de evaluatieresultaten en de verkenning bespreken we in de begeleidingsgroep, alvorens hem definitief vast te stellen. Deze bespreking vindt uiterlijk 10 september 2024 plaats.

Naast de producten op papier lichten we de resultaten van het onderzoek toe aan betrokkenen buiten de begeleidingsgroep, zoals de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie van Dijk en Waard. Ook vragen we bijzondere aandacht voor het terugkoppelen van de resultaten niet alleen aan de inwoners van Sint Pancras en Koedijk, maar aan alle inwoners van de gemeente. We zijn hierin dienstbaar aan uw proces en stemmen de exacte inrichting van deze communicatie stemmen met u af (zie ook fase 1).

Resultaten:

- Definitief onderzoeksrapport bestaande uit de evaluatieresultaten en de verkenning
- Onderzoeksresultaten gepresenteerd en toegelicht aan betrokkenen

Rol begeleidingsgroep:

- Vaststellen definitieve rapportage
- Begeleiding organisatie presentatie en vervolgproces

Gehanteerde methode:

- Onderzoeksrapport en presentatie

Periode: Augustus - september 2024

Planning & communicatie opdrachtgever

Voor de planning zijn wij – conform uw aanvraag – uitgegaan van een beoogde startdatum van de opdracht op 15 maart 2024 en het opleveren van het eindrapport op 10 september 2024.

Mrt – apr 2024	Fase 1. Onderzoek opstarten met begeleidingsgroep
Wk 12 18-22 mrt	Voorbereiding onderzoek: plannen startgesprek, voorbereiden agenda startgesprek, opstellen informatieverzoek
Wk 13 25-29 mrt	Begeleidingsgroep: startgesprek
Wk 14 1-5 apr	- Verzamelen documenten voor documentanalyse - Opstellen en versturen communicatie aan inwoners, maatschappelijke organisaties en groeperingen en bestuurlijke betrokkenen. Inclusief uitnodiging inwoners en organisaties Sint Pancras en Koedijk voor werksessies
Apr – 2024	Fase 2. Overheidsnabijheid, betrokkenheid van inwoners en het dorps- en kernenbeleid in beleid en praktijk
Wk 15-17 8-26 apr	- Documentanalyse - Semigestructureerde interviews met gemeentelijk betrokkenen (3)
Apr – jun 2024	Fase 3. Voorbereiden inwonersconsultatie - participatief vaststellen indicatoren en vraagstellingen
Wk 18-19 29 apr-10 mei	Voorbereiden werksessies
Wk 20 13-17 mei	Verzorgen en begeleiden werksessies in Sint Pancras en Koedijk
Wk 21-22 20-31 mei	- Opstellen voorlopige indicatoren en vragenlijst inwonersconsultatie - Inrichten en voorbereiden campagne inwonersconsultatie - Voorbereiden terugkoppeling aan deelnemers over opbrengst werksessies
Wk 23-24 3-14 jun	Begeleidingsgroep: bespreken voorlopige indicatoren en vragenlijst na werksessies, doornemen campagne & afstemmen terugkoppeling aan deelnemers Opstellen definitieve indicatoren en vragenlijst
Jun – jul 2024	Fase 4. Uitvoeren inwonersconsultatie
Wk 25-26 17-28 jun	Inwonersconsultatie inwoners Sint Pancras en Koedijk live
Wk 27-28 1-12 jul	Analyse inwonersconsultatie inwoners Sint Pancras en Koedijk
Wk 29 15-19 jul	Begeleidingsgroep: bespreken uitkomsten inwonersconsultatie & vooruitblik naar verkenning
Jul – aug 2024	Fase 5. Van evalueren naar verkennen
Wk 30-35 22 jul-30 aug	- Documentanalyse gemeente Alkmaar - Semigestructureerde interviews gemeente Alkmaar - Opstellen reflectie grenscorrectie, alternatieven en trekken van lessen <i>[Noot: Zomervakantie regio Noord 20 juli-1 september 2024]</i>
Aug – sept 2024	Fase 6. Rapporteren, presenteren en terugkoppelen
Wk 35 26-30 aug	Afronden opstellen concept onderzoeksrapport bestaande uit resultaten evaluatie en verkenning
Wk 36 2-6 sept	Begeleidingsgroep: bespreken concept onderzoeksrapport & vooruitkijken naar vervolgproces
Wk 37 9-13 sept	Opleveren definitief onderzoeksrapport (uiterlijk 10 september 2024)
PM	Presentatie onderzoeksresultaten & communicatie aan betrokkenen

Tussentijdse communicatie met begeleidingsgroep

Naast de vier overlegmomenten die zijn voorzien in de planning, onderhouden we tussentijds contact met een door de begeleidingsgroep aangewezen contactpersoon over de voortgang en stemmen we praktische en logistieke zaken af (bijvoorbeeld voor het inplannen van de gesprekken of de werksessies).

Deskundig | Onafhankelijk | Ervaren | Politiek-bestuurlijk sensitief

De voorgestelde aanpak vergt dat in het team verschillende expertises en vaardigheden samenkomen. Niet alleen is kennis van gemeentelijke herindelingen en het effect daarvan op dorpen en inwoners essentieel, ook is een gedegen achtergrond in diverse onderzoeksmethoden, ervaring met het betrekken van grote groepen inwoners en het doen van onderzoek in een politiek-bestuurlijk gevoelige omgeving belangrijk. Bovendien vergt het tijdspad een strak projectmanagement. We stellen een team voor met onderzoekers en specialisten van **Necker** en **Citisens** waarin die verschillende aspecten samenkomen. Hieronder maakt u alvast kort kennis maken met ons onderzoeksteam. De uitgebreidere cv's van de onderzoekers met hun relevante onderzoekservaring voegen we toe in de bijlage.

Prof. dr. M. (Marcel) Boogers – senior onderzoeker en expert lokaal bestuur

Hoogleraar innovatie en regionaal bestuur aan de Universiteit Utrecht | Onderzoeker en adviseur bij Necker | Grote expertise op het gebied van lokaal en regionaal bestuur, interbestuurlijke verhoudingen en de democratisering van complexe besluitvormingsprocessen | Deed onderzoek naar maatschappelijke gevolgen van herindeling | Was betrokken bij verschillende bestuurskrachtonderzoeken | Publicatie: Gemeentelijke herindelingen: [lessen en leerervaringen](#)

Dr. S. (Sabine) van Zuydam – projectleider en senior-onderzoeker

Bestuurskundige | Zeer ervaren onderzoeker en adviseur bij Necker | Deed onderzoek naar geloofwaardigheid politieke ambtsdragers, bestuursculturen, en participatieve democratie | Was betrokken bij onderzoek naar maatschappelijk en politiek-bestuurlijk gevoelige thema's | Project: Vernieuwende participatie centrumplan Zuidlaren, Tynaarlo | Publicatie: [Evaluatie bestuurlijk stelsel Amsterdam: Bestuurlijke rapportage](#)

Gideon van der Hulst MSc – expert in kwalitatief en kwantitatief onderzoek

Socioloog | Ruime ervaring in kwantitatief én kwalitatief onderzoek bij Citisens | Benutte innovatieve middelen voor participatie om moeilijk bereikbare inwoners toch te betrekken | Onderzocht complexe beleidsonderwerpen zoals energiearmoede, opkomstbevordering en vertrouwen in gemeenten | Project: Onderzoek vertrouwen in de lokale democratie in Haarlemmermeer | Publicatie: [Onderzoek opkomst gemeenteraadsverkiezingen 2022](#)

Arco de Baat MSc – onderzoeker

Bestuurskundige en filosoof | onderzoeker bij Necker | specialist in raads- en evaluatieonderzoek naar politiek- -bestuurlijk gevoelige onderwerpen | Deed onderzoek naar de bouw van Amare, gemeente Den Haag | Publicatie: [Begroting 2023 gemeente Amsterdam – Burgerparticipatie bij woningbouw](#)

Eva van Malsen MSc – projectcoördinator en onderzoeker

Socioloog | Projectcoördinator en kwantitatief onderzoeker bij Citisens | Vertrouwd met thema's als participatie, stemgedrag en politieke vaardigheden | Deed verschillende inwonersconsultaties en participatietrajecten in en voor gemeenten | Project: Participatietraject herontwikkeling bedrijventerrein gemeente Hilversum